



# SOCIAL MENTALITY AND RESEARCHER THINKERS JOURNAL

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed

ISSN: 2630-631X



Social Sciences Indexed

www.smartofjournal.com / editorsmartjournal@gmail.com

September 2018

Article Arrival Date: 19.07.2018 Published Date: 16.09.2018 Vol 4 / Issue 11 / pp:315-329

## İşletmelerde Sürdürülebilirlik: Sanayi Sektörü İşletmeleri Üzerine Bir İnceleme Sustainability In Businesses: An Investigation On Industrial Sector Businesses

Dr. Öğr. Üyesi Sevim KOÇER

Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, sevinkocer2004@yahoo.com, Kocaeli/Türkiye

Ramazan ERTEL

Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı ve Reklamcılık Bölümü, ramazanertel@hotmail.com, İstanbul/Türkiye

Arş. Gör. Burak ÇEBER

Üsküdar Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Reklam Tasarımı ve İletişimi Bölümü, Burak.ceber1@gmail.com, İstanbul/Türkiye

### ÖZET

İşletmelerin en büyük amacı hayatta kalmalarını sağlayacak gelişimi göstermeleridir. Bunun için de işletmeler çevre ile uyumlarını ifade eden sürdürülebilirliği sağlamaları gerekir. İşletmeler kurumsal sürdürülebilirliklerini bir bütüncü yaklaşımla ele almalı ve çevresel, sosyal ve ekonomik altboyutlarda gerçekleştirmelidir.

Araştırmanın temel konusu; işletmelerin, sürdürülebilirliğin altboyutları olan sosyal, çevresel ve ekonomik katmanları iş yapış tarzlarına, kurum içi ve kurum dışı iletişimlerine ne kadar dahil ettiklerini ortaya koymaktır. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren Filli Boya, Korozo ve Exitcom işletmelerinin yöneticileri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular Signitzer ve Prexl'in kurumsal sürdürülebilirlik modeli çerçevesinde yorumlanmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Sürdürülebilirlik, İletişim, İşletmeler

### ABSTRACT

Businesses must demonstrate progress that will enable them to survive the greatest intent. For this, businesses need to achieve sustainability that expresses their harmony with the environment. Businesses should address their corporate sustainability in a holistic approach and implement them on environmental, social and economic footprints.

The basic theme of the research; is to demonstrate how businesses embed the social, environmental and economic layers of sustainability into their business practices, internal and external communications. Semi-structured interviews with the managers of Filli Boya, Korozo and Exitcom in the industrial sector were conducted and the findings were interpreted in the context of the corporate sustainability model of Signitzer and Prexl

**Keywords:** Communication, Sustainability, Businesses

### 1. GİRİŞ

Yaşadığımız çevre ile uyumu ifade eden ve bir yaşam tarzı olarak düşünölmeye başlayan sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan büyük bir kısmı, sürdürülebilirliği çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan ele alan yaklaşımlardır. Bu yaklaşımların temelinde sürdürülebilirliğin çevresel, sosyal ve ekonomik olmak üzere üç ana bileşenden oluştuğu düşüncesi yatmaktadır. Söz konusu yaklaşımlara göre her bir katman birbiri ile etkileşimde olup, eşit düzeyde öneme sahiptir.

Sürdürülebilirliğin geliştirilmesi için, son 30 yıldır Birleşmiş Milletler öncülüğünde adımlar atılmış ve önemli aşamalar kaydedilmiştir. Sürdürülebilirlik çalışmalarının gelecekte çevreye, topluma ve ekonomiye etki edeceği algısının oluşması ile birlikte uluslararası düzeyde yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu bağlamda sürdürülebilirliğin yeni bir alt başlığı olarak değerlendirilen kurumsal sürdürülebilirlik önem taşımaktadır. Kurumsal sürdürülebilirlik, işletmelerin faaliyetlerini yerine getirirken büyüme ve karlılığın yanı sıra sosyal ve çevresel konulara da odaklanması gerektiği esasına dayanmaktadır. Kurumsal sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma kavramının işletmeler

bağlamında kullanılan ve düşünce olarak eşdeğer olan bir felsefeyi işaret etmektedir. Bu yaklaşımla karlılığı hedefleyen klasik yönetim anlayışının aksine tüm iş süreçlerinde sürdürülebilirliği entegre edilmesi amaçlanmaktadır. Kurumsal sürdürülebilirliği sonsuz bir süreç olarak algılayıp, kendilerine vizyon edinen işletmeler, sürdürülebilir dönüşüm için sadece kurumlarına etki etmekle kalmayacak, birey ve toplum için de sürdürülebilir bir dönüşüme aracılık edeceklerdir. Sürdürülebilirliğin önemini kavraması, gerek işletmeler, gerekse toplum için olumlu bir durumu işaret ederken; sürdürülebilirlik kavramının sosyal sorumluluk kavramı ile karıştırılması, kavramın sadece tek boyutu ile değerlendirilmesi gibi olumsuz sonuçlara yol açmaktadır.

Buraya kadar ki kısımdan sürdürülebilirliğin ve kurumsal sürdürülebilirliğin birbiri ile ilintili kavramlar olduğu; çevresel, sosyal, ekonomik açıdan bir bütün olarak değerlendirildiği ancak çoğu zaman sosyal sorumluluk kavramı ile karıştırıldığı sonucu çıkarılabilir. Bu çalışmada sürdürülebilirliği iç süreçlerine dahil eden işletmelerin sürdürülebilirlik yaklaşımlarının hangi bileşenlerinden (çevresel, sosyal, ekonomik) gerçekleştirildiği sorusu üzerinde durulmuştur. Çalışmanın araştırma kısmında; boya, ambalaj ve geri dönüşüm sektöründe faaliyet gösteren üç şirket ile yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir.

## 2. LİTERATÜR

Bu başlık altında sürdürülebilirlik kavramının tarihsel gelişimi, kapsamı ve boyutları, kurumsal sürdürülebilirlik konuları yer almaktadır.

### 2.1 Sürdürülebilirlik Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilirlik kavramı yaklaşık 30 yıllık bir süreçte hem iş yaşantısında hem de sosyal yaşam içerisinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Günümüzde sürdürülebilirlik kavramı, yaşadığımız çevre ile olan uyumu ifade eden bir felsefe olarak tanımlanmaktadır (Glasby, 2002: 334). Sürdürülebilirlik kavramının etimolojik kökenine bakıldığında ise Latince'den türeyen Sus (yukarı) ve tenere (tutmak) sözcüklerinden oluştuğu görülmektedir (Cabezas, 2012: 3). Bozalağan'a göre sürdürülebilirlik felsefesinin ortaya çıkışı, beşeriyetin doğa ile olan etkileşimi içinde değerlendirilmelidir. Sürdürülebilirlik kavramı eski Yunan mitolojisine kadar uzanmaktadır (2005: 1013). Roma Kulübü'nün 1972 yılında hazırladığı Ekonomik Büyümenin Sınırları Raporu'nda, doğal kaynakların sınırsız olmadığı gerçeğini dikkate alarak, ekonomik büyümenin doğanın bozulmasına neden olacağı vurgusu yapılmıştır (Meadows ve Meadows, 1972).

Sürdürülebilirlik kavramının benimsenmesinde diğer önemli bir adım ise Birleşmiş Milletler'in 1972 yılında Stockholm'de gerçekleştirdiği Stokckholm Konferansıdır (UNEP, 1972). Sürdürülebilirlik felsefesinin gelişmesinde bir altyapı oluşturan "İnsan Çevresi" başlıklı Stockholm Konferansında, doğal çevrenin korunması, gelecek kuşaklara aktarılması gibi konuların gündeme gelmesiyle birlikte, Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın oluşumu ve Kuzey ülkelerinde ulusal çevre ajanslarının ortaya çıkması ile önemli bir adım atıldığı görülmektedir (Pearce ve Turner, 1991: 23). Stokckholm Konferansında adı geçen "eko-kalkınma" kavramı, 1987 yılında gündeme gelecek olan sürdürülebilir kalkınma kavramının ortaya çıkmasına zemin oluşturmuştur (Kaynak, 2005: 31).

Sürdürülebilirlik kavramının resmîyet kazanmasındaki en önemli üçüncü aşama ise, Birleşmiş Milleler Genel Sekreteri'nin önerisi ile Norveç başbakanı Gro Harlem Brundtland'ın başkanı olduğu Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (The World Comision on Environmental-WCED) bünyesindeki yirmi ayrı ülkeden katılan üyelerle birlikte ortak geleceğimiz adlı Brundtland Raporu'nu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunulmasıdır (Tekeli, 1996: 26).

Ortak Geleceğimiz adlı Brundtland Raporunda sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk defa resmi olarak geçmiştir (Meadowcroft, 2000: 370). Raporda sürdürülebilirlik kavramı, "bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların kendi gereksinimlerinin karşılayabilme yeteneğinden ödün vermeksizin karşılamak" olarak tanımlanmıştır (WCED, 1987: 43). Brundtland Raporunda sürdürülebilirlik kavramıyla ilgili olarak, hiçbir coğrafya ayrımı yapmaksızın tüm bireylerin ihtiyaçlarının giderilmesi

ve iktisadi kalkınmanın dinamosu olarak teknolojiye, doğal çevrede yarattığı tahribatlar nedeni ile getirilen kısıtlamalar konusu iki önemli madde olarak yer almaktadır (Yalçın ve Yalova, 2005: 59).

Rio de Jenerio’da 1992 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Yeryüzü Zirvesinde sürdürülebilirlik kavramının farklı bir boyut olarak global platformda ele alınan konular arasında yer alması da önemli adımlardan biri olmuştur (Chichilnisky, 1997: 467). Rio Konferansı’nda ele alanına Gündem 21 adlı eylem planında, yönetim kavramı, katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi eylem planının hareket noktasını oluşturacak olan kavramların yer alması, 2000 yılında hazırlanacak olan Birleşmiş Milletler Binyıl Hedefleri Bildirgesi’nin İnsan Hakları Demokrasi ve İyi Yönetişim başlıklı beşinci bölümünün oluşturulmasında önemli bir rol oynamıştır (Emrealp, 2005: 23-24). Rio Konferansında sürdürülebilirlik kavramının gelişmesi ve bu yöndeki problemlerin çözülmesi için, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin, özel sektörün ve bireylerin önemine vurgu yapılarak, katılımcılık ve ortaklık felsefesinin oluşturduğu yönetim kavramının etkin rolünün altı çizilmiştir (Tosun, 2009:45-49).

1997’ de New York düzenlenen Rio + 5 Forumu’nda ise sürdürülebilirlik yönündeki kararların gündem olmaktan çıkıp eyleme dönüştürülerek, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel sektör temsilcileri, ulusal sürdürülebilir gelişme kurulları, bilimsel araştırma kuruluşları, finansal kuruluşlar ve eğitim gruplarından oluşan geniş bir temsilci grubunun bir araya getirilmesinde önemli bir adım olarak görülmektedir (Asia-PasificCouncil, 1997: 2; Pro –Agenda 21 Comision, 1997)

ABD’deki Çevresel Sorumlu Ekonomiler Koalisyonu ve Tellus Enstitüsü tarafından BM Çevre Programı desteğiyle Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative, GRI) ilk defa 1997 yılında kurumsal örgütlerin sürdürülebilir olması ve bu yönde daha çok katkı sağlamalarını teşvik etmek amacı ile yayınlanmıştır (www.borsaistanbul.com). 2000 yılında BM Genel Kurulunda toplanan 147 devlet bakanından oluşan toplam 189 üye ülke ile birlikte global seviyede insan onuru, eşitlik ve esenlik gibi ana konulardan oluşan Binyıl Kalkınma Hedefi belirlenerek, Binyıl Bildirgesi ilan edilmiştir. 2015 yılına kadar gerçekleştirilmesi hedeflenen bu sekiz hedef, sürdürülebilir kalkınma ve yoksullukla mücadele konularındaki gelişmeyi takip etmek ve ölçmek için planlanmıştır. Bildirgede yer alan binyıl hedefleri şunlardır (www.un.org.tr):

- ✓ Aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması
- ✓ Evrensel ilköğretimin gerçekleştirilmesi
- ✓ Kadın-erkek eşitliğinin ve kadınların konumunun güçlenmesi
- ✓ Çocuk ölümlerinin azaltılması
- ✓ Anne sağlığının iyileştirilmesi
- ✓ HIV/AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele edilmesi
- ✓ Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
- ✓ Kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi

Sürdürülebilirliğin gelişmesinde diğer önemli adım ise Birleşmiş Milletler’in desteği ile yatırımcıların çevre, sosyal ve kurumsal şeffaflık konularındaki düzeylerinin izlenmesi ve araştırılması amacıyla 2009 yılında oluşturulan Sürdürülebilir Borsalar Girişimi (Sustainable Stock Exchanges Initiative, SSE) olmuştur (www.borsaistanbul.com). 2012 yılında düzenlenen Rio+20 olarak adlandırılan konferansın “istediğimiz gelecek” adlı sonuç raporunda ise sürdürülebilirlikteki gelişmenin toplumdaki tüm bireyleri çevreleyeceği bir politikanın benimsenerek, toplumun bu amaçlar doğrultusunda bilgilendirilmesi ve bilgi akışının artırılması için görüş birliğine varılmıştır (Birleşmiş Milletler Raporu, 2012; <http://haber.tobb.org.tr/>).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylanan “İnsanlar”, “Gezegenler” ve “Refah” başlıkları altında yer alan 17 sürdürülebilir kalkınma küresel hedefi için, 2015 Antalya G20 Zirvesinde, üye ülkelerinin liderleri bir araya gelmiştir. Zirvede sürdürülebilir kalkınma konusundaki farkındalığı artırmak, stratejilerin çerçevesinin genişletilmesi ve paydaş ülkeler arasındaki ortaklığın

devamlılığı için karar almışlardır (G20 Liderler Bildirgesi, 2015). Şekil 1'de sürdürülebilir kalkınma hedefleri yer almaktadır.

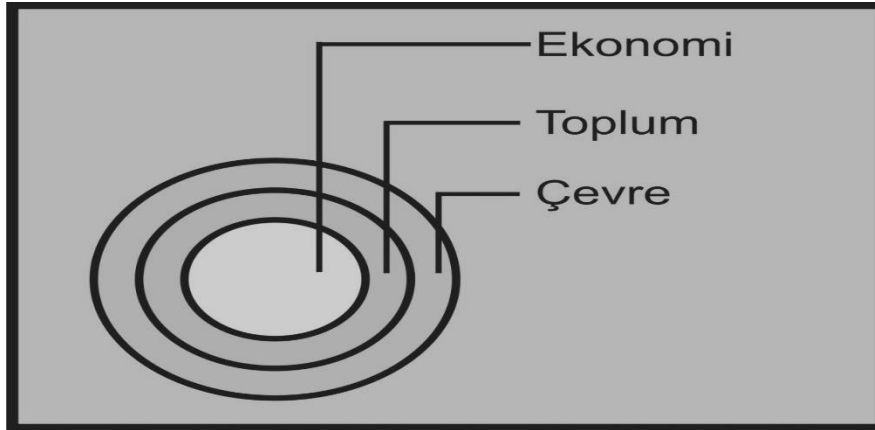


Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Kaynak: www.tr.undp.org

## 2.2. Sürdürülebilirlik Kavramının Kapsamı ve Boyutları

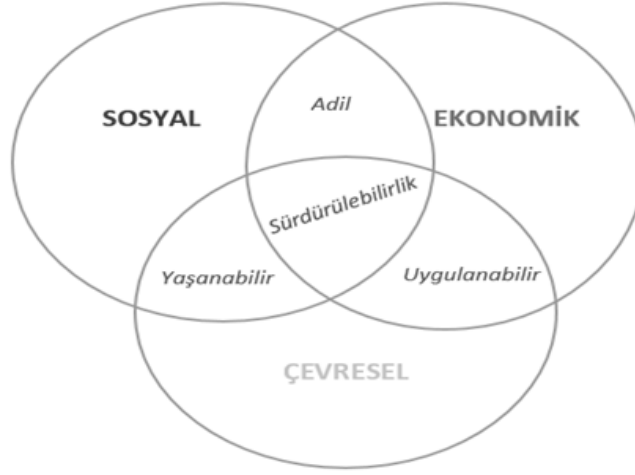
Sürdürülebilir kalkınma, çevresel, sosyal ve ekonomik boyut olmak üzere üç ana bileşenden oluşmaktadır (Hardi ve Zdan, 1997). Hart, sürdürülebilirlik kavramını ayrı bir modelleme ile tanımlayarak, ekonomi, toplum ve çevre bileşenlerinin bir bütün olarak değerlendirdiği bir model geliştirmiştir. Şekil 2' de yer alan Russian Doll modeli olarak da anılan bu modelde, en temel bileşen ekonomi bileşeni gözükmese de ekonomi ve toplum bileşenleri çevre bileşenine bağımlıdır. Modelde ekonomi boyutunun merkezde yer alması, onun birincil faktör olduğu anlamına gelmemektedir (Lovelock, 1988).



Şekil 2. Sürdürülebilirliğin Ana Bileşenleri

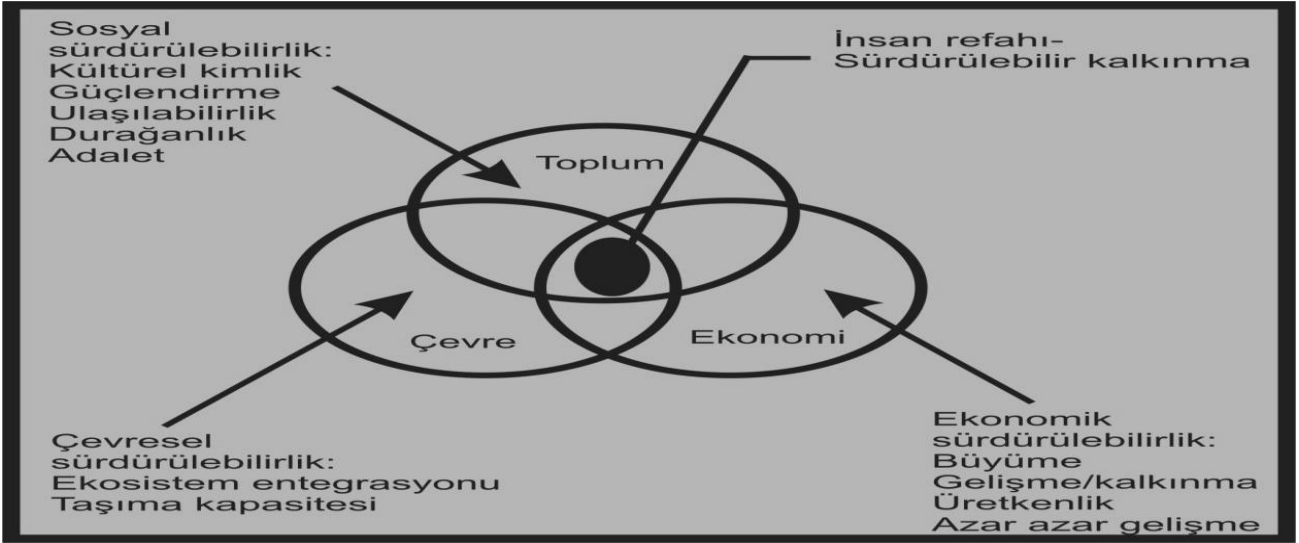
Kaynak: Hart, 1999; Giddings, Hopwood ve O'Brien, 2002

Şekil 3'de yer alan Rydin'in oluşturduğu modelde günümüzde en çok rağbet gören ekonomik, çevresel ve sosyal bileşenler birbiriyle içiçe geçmiş durumdadır. Bu modelde ekonomik katman, sınırlı olan doğal kaynakların yok olmasını engelleyerek, bu bağlamda mal ve hizmetler üreten bir iktisadi yapıyı ifade etmektedir. Çevresel katman ise kaynakları doğal çevreye zarar vermeden organize edebilen bir sistemi ifade etmektedir. Toplumsal katman ise, toplumsal katılıma önem veren bir felsefeyi tanımlamak için kullanılmaktadır (Anand ve Sen, 1996).



Şekil 3. Sürdürülebilirlik Üç Daire Modeli  
Kaynak : www rec.org.tr

Şekil 4'de yer alan sürdürülebilirlik için yine üç daire modeli temel alınarak, ekolojik çevre, gelecekçilik, eşitlik, ve katılım bileşenlerinin dahil edildiği çerçevesi daha geniş bir model elde edilmiştir. Bu modelde ekolojik çevre bileşeni ile insan eliyle meydana gelen yıkımlar ve getirdiği mali yükümlülüklerin vurgulanması; gelecekçilik bileşeni ile doğal kaynakların gelecek nesillere aktarılması; eşitlik bileşeni ile doğal kaynakların üzerinde tüm bireylerin kullanım hakkı olduğu; katılımcılık bileşeni ile de sürdürülebilirlik için bireylerin farkındalığı, katılımcılığı ve denetimi vurgulanmaktadır (Akgül, 2010: 154-155).



Şekil 4. Gelişmiş Üç Daire Modeli  
Kaynak: Akgül, 2010: 154-155

Sürdürülebilirlik gelişme kavramı temelde, ekonomi, sosyal ve çevresel bileşenlerin aynı anda çalışması sonucunda ortaya çıkacak faydaların gelecek kuşakları kapsayacak şekilde devamlılığını esas alır (Dulupçu, 2001: 46-70). Sürdürülebilir kalkınmayı sağlayan üç temel bileşen arasındaki uyumun ve çalışma performansının analiz edilmesi için bir değerlendirme sistemine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir (Akgül, 2016:157). Bu bağlamda Pearce ve Turner'ın belirlediği altı temel ilke şunlardır (1991: 23):

- **Sosyal adalet:** Toplumu oluşturan tüm kesinlerin kamusal hizmetlerden eşit olarak faydalanması,
- **Kendi kendini yönetme, toplumun katılımı, demokrasi:** Toplumdaki tüm bireylerin aktif olarak karar alma bağlamındaki süreçlere dahil olması,

- **Yerel ve ithal kaynakların kullanımında sürdürülür bir denge:** Toplumun ihtiyaçlarının karşılanması konusundaki önceliğin yerel kaynaklara verilmesi ancak ikincil planda ithal kaynakların düşünülmesi,
- **Çevresel koruma:** Doğal yaşamın korunması, atık yönetimi ve emisyon azaltımı için farkındalık oluşturulması
- **Kültürel mirasın korunması:** Kültürel ve tarihi dokunun korunması

Sürdürülebilir kalkınma, toplumların ekonomik kalkınma yaklaşımı arayışını içine alırken, çevre ve yaşam kalitesini de kapsamaktadır ve toplumlar bunu kalkınma stratejisi olarak kullanmaktadır (TÜBİTAK, 2003). Torunoğlu'na göre bu kavramın sürdürülebilir gelişme sorunsalını çözebilmesi için çevresel değer ve insani gereksinim kavramlarının yanı sıra eşitlik, adalet, toplumsallık, demokrasi, farkındalık ve katılım kavramlarını da tamamıyla kapsamaya gerektiği vurgulanmalıdır (www.tubitak.gov.tr).

### 2.3. Kurumsal Sürdürülebilirlik

Günümüzde kurumlar topluma karşı yükümlülüklerinin farkına vararak, bu yönde çalışma ihtiyacı duymaya başlamışlardır. İşletmeler; sürdürülebilir toplum ve gelecek için toplumsal yaşama etki edebilecek uluslararası düzeyde yeni yaklaşımlar geliştirmektedir (Aydede, 2007: 28).

Sürdürülebilirlik konusunda ortaya çıkan yaklaşımlardan biri kurumsal sürdürülebilirlik kavramıdır. Kurumsal sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma kavramının işletmeler bağlamında kullanılan ve düşünce olarak eşdeğer olan bir felsefeyi işaret etmektedir. Bu yaklaşımla temelde karlılığı hedefleyen klasik yönetim anlayışının aksine tüm iş süreçlerinde sürdürülebilirliğin entegre edilmesi amaçlanmaktadır (Signitzer ve Prexl, 2008: 2).

Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımına sahip işletmeler temelde iktisadi değer hedefleyen birer yapılar olmakta çıkararak, mevcut iş süreçleri sonucunda oluşan olumsuz sonuçları tamamen gidermekte ya da en aza indirmektedirler. Hahn ve Scheermesser'e göre (2006: 2) Wilson, kurumsal sürdürülebilirliğin işletmelerin iktisadi olarak genişlemesi için önemli olduğunu; ancak sürdürülebilir kalkınma için çevresel gelişme, yönetim, katılımcılık, sosyal adalet konularını da içine alınması gerektiğini savunmaktadır. Wilson (2003: 1) kurumsal sürdürülebilirliğin temellerini gösteren dört temel ilkedен oluşan bir model ortaya koymuştur. Bunlar; sürdürülebilir kalkınma, kurumsal sosyal sorumluluk, paydaş teorisi ve kurumsal hesap verebilirlik teorisidir.

Signitzer ve Prexl ise kurumsal sürdürülebilirliği, Wilson'un geliştirdiği modeli temel alarak, şekil 5'de yer alan kurumsal vatandaşlık, kurumsal sosyal performans, kurumsal yönetim ve kurumsal iletişim kavramlarının dahil olduğu bir şemsiye modelde yapılandırmıştır (2008: 2-3)



Şekil 5. Signitzer ve Prexl Kurumsal Sürdürülebilirlik Şemsiye modeli  
Kaynak: Signitzer ve Prexl 2008: 2-3

İşletmelerce doğru ve başarılı bir şekilde uygulanan kurumsal sürdürülebilirlik ile sürdürülebilirliği oluşturan üç ana bileşene etki edilmektedir. Bu bileşenler (Bansal, 2005:199-200):

- **Çevresel Bütünlük:** İşletmelerin sahip olduğu kurumsal sürdürülebilirlik vizyonu ile doğal çevreye verilen zarar minimum seviyeye çekilmektedir.
- **Sosyal Eşitlik:** Topluma karşı kendilerini sorumlu hisseden işletmeler, gereksinim duyulan kaynaklara, planladıkları toplumsal projeler ile adil kullanıma etki etmektedirler.
- **Ekonomik Refah:** Uyguladıkları kurumsal sürdürülebilirlik felsefesi ile işletmeler iktisadi anlamda değer artışı sağlamaktadırlar.

İşletmeler sahip oldukları kurumsal sürdürülebilirlik vizyonunun yaratacağı çarpan etkisi ile sürdürülebilir kalkınma fikrinin toplumun tüm kesimlerince fark edilmesinde ve dolayısıyla sürdürülebilir toplumun inşası sürecinde de önemli bir rol üstlenmiş olacaktırlar.

### 3. ARAŞTIRMA

#### 3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı sürdürülebilirliği benimseyen işletmelerin, sürdürülebilirlik kapsamında iş yapma tarzları, kurum içi ve kurum dışı iletişimi, sivil toplum ve kamu kuruluşları ile ilişkileri, topluma, çevreye, paydaşlara ve kendi kurumlarına karşı sorumlulukları gibi konuları sürdürülebilirliği oluşturan toplumsal, ekonomik ve çevresel katmanların her birine entegre edip etmediklerini ortaya çıkarmaktır.

#### 3.2. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın ana sorusu şirketlerin sürdürülebilirlik boyutunun hangi katmanına (toplumsal-ekonomik-çevresel) daha çok yönelmiş oldukları ve bu doğrultuda ne gibi çalışmalar yaptıklarıdır. Bu ana sorudan yola çıkarak oluşturulan diğer araştırma soruları şunlardır:

- ✓ İşletme çalışanları sürdürülebilirlik yaklaşımını farkında mıdır?
- ✓ İşletme yöneticileri sürdürülebilirlik konuları ile yeterince ilgili midir?
- ✓ Sürdürülebilirlik konusunda işletme çalışanları ve yöneticiler arasında bilgi akışı sağlanmakta mıdır?
- ✓ Kurum içerisinde sürdürülebilirliğin önemini açıklayıcı nitelikte eğitimler verilmekte midir?
- ✓ İşletmelerde sürdürülebilirlik için ayrı bir departman veya yönetici bulunmakta mıdır?
- ✓ İşletmeler sürdürülebilirlik uygulamalarını topluma ve paydaşlara yansıtmak için ne gibi stratejiler tercih etmektedir?
- ✓ İşletmeler düzenli olarak sürdürülebilirlik raporu yayınlamakta mıdır?
- ✓ İşletmelerin sürdürülebilirlik uygulamaları topluma, çevreye ve kendilerine ne gibi faydalar sağlamaktadır?

#### 3.3. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, sürdürülebilirlik yaklaşımını benimsemiş olan ve sanayi sektöründe faaliyet gösteren Filli Boya, Koroza ve Exitcom işletmeleri oluşturmaktadır. Çalışmanın kapsamı iletişime geçilen şirketler arasından bu üç şirketin görüşmeyi kabul etmesi nedeni ile üç şirket ile sınırlı tutulmuştur.

#### 3.4. Araştırmanın Yöntemi

Nitel bir araştırma yöntemi olan görüşme tekniği ile bireylerin belli bir konu hakkındaki algılayış farklılıklarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır (Seidman,1991: 3). Bu bağlamda bireylerin sosyal gerçekliğe dair birtakım olguları nasıl anlamlandırdığı ile ilgili bir çalışma yapılıyorsa en doğru yöntem görüşme tekniğinin kullanılmasıdır (Mason, 1996:9). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile araştırmacı daha önceden bir soru taslağı hazırlar ve görüşmenin gidişatına göre görüşme esnasında soracağı farklı ve destekleyici sorularla görüşmenin seyrini etkileyebilmektedir (Türnüklü,

2000:547). Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin en önemli avantajı belli bir soru taslağı üzerinden görüşmenin gerçekleşmesi nedeniyle daha kapsamlı ve sistemli bir bilgi elde etme noktasında etkili olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 283).

Görüşme formu, Signitzer ve Prexl'in Kurumsal Sürdürülebilirlik modeli çerçevesinde, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD) ve PwC Türkiye (2011) işbirliği ile hazırlanmış olan "Türk İş Dünyası Sürdürülebilirlik Uygulamaları Mevcut Durum Değerlendirme Anketi (www.pwc.com.tr) ve İMSAD (İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği) Sürdürülebilirlik Komitesi tarafından yürütülen, "Sürdürülebilirlik Farkındalık Anketi soruları (<http://imsad.org>) göz önünde bulundurularak 12 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formatında hazırlanmıştır.

### 3.5. Araştırmanın Bulguları

Boya, geri dönüşüm ve ambalaj sektörlerinde yer alan Filli Boya, Korozo ve Exitcom yöneticileri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen veriler, Signitzer ve Prexl'in Kurumsal Sürdürülebilirlik modeli çerçevesinde değerlendirilmiştir. Modeli oluşturan, kurumsal hesap verilebilirlik, kurumsal sosyal vatandaşlık, kurumsal yönetim, insan- dünya ve fayda, paydaş yaklaşımı kurumsal iletişim ve kurumsal sosyal performans alt boyutları dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuştur.

#### 3.5.1. Filli Boya

1988 yılında kurulan Betek Boya Kimya ve Sanayi A.Ş., sektöre girdiği ilk yıllarda, inşaat malzemeleri pazarının ihtiyaç duyduğu beton katkıları, hazır harçlar ve su izolasyon malzemeleri alanlarında yüksek kaliteli ürünler geliştirmiştir. Betek Boya Kimya ve Sanayi A.Ş., 1993 yılında inşaat boya alanına, Avrupa'nın en büyük boya markası Caparol ile teknolojik işbirliği yaparak adım atmıştır. 2001 itibarıyla boya sektöründe pazar liderliğine yükselmiştir (www.filliboya.com).

#### *Kurumsal Hesap Verebilirlik*

Sektörün öncü markaları arasında yer alan Filli Boya, sürdürülebilirlik yaklaşımı doğrultusunda sosyal ve çevresel alanlarda çalışmalarını sürdürmektedir. Bu doğrultuda Uzman Boyacı Projesi ve Kolektif Gelişim Hareketi gibi sosyal sorumluluk projelerini hayata geçirmişlerdir. Filli Boya bu alanlarda düzenli olarak faaliyet göstermekte olsa da söz konusu faaliyetleri belirli başlıklar altında ve bir disiplin içerisinde sıralamaktan ve yıllık sürdürülebilirlik raporlarından yoksundur. Şirketin web sitesinde bu raporlar yerine; enerji politikası, iş sağlığı ve güvenliği politikası, kurumsal sosyal sorumluluk ve müşteri memnuniyeti ile ilgili konulardaki vizyonlarını açıkladıkları ve bu alanlardaki sertifikaların yer aldığı dokümanlar bulunmaktadır (Filli Boya Muhasebe Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *Kurumsal Sosyal Vatandaşlık*

Şirket, bu alanda Kızılay, Tema Haçiko Derneği, Akut Derneği, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, TÜBİTAK, TÜSSİDE gibi sivil toplum kuruluşları ve kamu kuruluşları ile toplumsal konularda iş birliği içerisinde bulunmaktadır. Bu iş birlikleri sonucunda Filli Boya, Renkli Barınaklar Projesi, Filli Okul Projesi, Baba Beni Okula Gönder Kampanyasına Destek, Lösev Okul Ve Kreş İnşaatına Destek, Filli Boya Bilim Kampı, Akut Anadolu İle El Ele Projesine Destek, Filli Boya Masal Matitas AB Gençlik Projesine Destek, Milli Sarayların Boyanması Projesi, Göl Yazı Yöresel Dönüşüm Projesine Destek, Tarihi Hasan Keyf Çarşısı İyileştirme Projesi gibi çevresel ve sosyal konularda çalışmalarda bulunmaktadır.

#### *Kurumsal Yönetişim*

Filli Boya markası, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği içerisinde yer alarak yönetim odaklı bir yaklaşım ile sürdürülebilir topluma katkı sunmaya çalışmaktadır. Şirket, kolektif bir davranış kültürü geliştirmek için kolektif gelişim hareketi gibi projelerde bulunmuş ve bu projelere



yöneticilerin yanı sıra çalışanlar da dahil edilmiştir. Böylece kurum içerisinde de yönetim odaklı sürdürülebilir felsefe uygulanmaya çalışılmıştır (Filli Boya Muhasebe Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *İnsan, Dünya ve Fayda*

Filli Boya; STK ve kamu kuruluşları ile işbirliği içerisinde girmekte ve bir takım sosyal problemlere dikkat çekmek ve çözüm üretmede katkı sunmak için sürdürülebilir bir tutum ile hareket etmektedir. Bu doğrultuda Filli Boya, İstanbul'da yer alan çeşitli belediyelerin barınaklarının boyanması, maddi olanakları sınırlı olan çocukların her türlü gelişimlerinin desteklenmesi, bilimsel bir bakış açısı kazandırmaya yönelik bilim kampı ve yine şirket içerisinde tüm çalışan ve yöneticilerin yer aldığı kolektif gelişim hamlesi projelerini yürütmektedir. Filli Boya, 3.382 ton atığı geri dönüşüme göndererek sanayiye kazandırmıştır. Sürdürülebilirlik için maliyet ve yetişmiş insan kaynağı eksikliğinin engel teşkil ettiğini belirtmektedirler. Şirket ayrıca iç mekanlarda kullanılan ürünlerde bulunan kimyasal maddelerin iç mekan hava kalitesi açısından belirlenen sınır değerler dahilinde olduğunu gösteren "Greenguard Gold" Sertifikalı ürünler ile insan, dünya ve fayda odaklı sürdürülebilir odaklı yaklaşımlarını uygulama çabası içindedir (Filli Boya Muhasebe Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *Paydaş Yaklaşımı*

Şirket, STK ve kamu kuruluşları ile iş birliği içerisinde olmakla birlikte, çalışanların da dahil olduğu sürdürülebilirlik odaklı projelerde yürütmektedir. Şirket aynı zamanda ilişki içerisinde olduğu tüm paydaşlarda toplumsal bir etki yaratmayı amaçlamaktadır. Şirket olarak iş geliştirme grupları kurarak iş süreçlerini iyileştirme ve geliştirmede adımlar atmaktadır. Kızılay, Tema Haçiko Derneği, Akut Derneği, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, TÜBİTAK, TÜSSİDE, STK ve kamu kuruluşları ile gerçekleştirdikleri sosyal sorumluluk projeleri ile hem iç hedef kitleye hem de dış hedef kitleye yönelik çalışmalar sürdürmektedirler (Filli Boya Muhasebe Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *Kurumsal İletişim*

Şirket gerçekleştirdiği iş sağlığı ve güvenliği, ilk yardım eğitimleri, sosyal sorumluluk projeleri ile hem kurum içinde hem de kurum dışında sürdürülebilir iletişimi kapsayan stratejik bir kurumsal iletişim süreci yönetmeye çalışmaktadır. Şirketin sahip olduğu sürdürülebilirlik vizyonunun şekillenmesinde müşteri memnuniyeti, maliyet düşürme, işçi sağlığı ve çalışan eğitimi konuları etkili olmuştur. Ancak sürdürülebilirlik uygulamalarından sorumlu ayrı bir departman ve sorumlu bir yönetici yoktur (Filli Boya Muhasebe Müdürü ile yapılan görüşme).

### **3.5.2. Koroza**

1973 yılında plastik ambalaj sektöründeki faaliyetlerine başlayan Koroza, 1990'lı yıllarda kaydettiği hızlı büyüme ile Türkiye'deki sektör liderliğinin yanı sıra, dünyadaki sayılı ambalaj üreticiler arasında yer almaktadır. Türkiye'nin en büyük ambalaj üreticisi ve sektör lideri olan Koroza, yetmiş aşkın ülkeye gerçekleştirdiği ihracatla dünyanın sayılı ambalaj markaları arasında yer almaktadır (www.koroza.com.tr).

#### *Kurumsal Hesap Verebilirlik*

Koroza, BM Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne imza atmış, sektördeki ilk firma konumundadır. Sürdürülebilirlik yaklaşımını iş süreçlerine dahil eden şirket, bu doğrultudaki yükümlülüklerini yerine getirmek için taahhütte bulunmuştur. Şirket, yayınladığı kurumsal sürdürülebilirlik raporları ile çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlardaki sürdürülebilirlik uygulamalarının detaylı dökümünü görünür kılmıştır (Koroza İnsan Kaynakları Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *Kurumsal Sosyal Vatandaşlık*

Şirket başta UNICEF olmak üzere Koruncuk Vakfı, Turmepa, Beyoğlu Belediyesi, Bodrum Belediyesi ve Türkiye uluslararası çevre hareketinin bir parçası olan Let's Do It! gönüllü ağı olmak üzere çeşitli STK, sosyal girişim ve kamu kuruluşları ile iş birliği içerisinde sosyal projelerde yer

almaktadır. Koruncuk Vakfı (Türkiye Korunmaya Muhtaç Çocuklar Vakfı) ile Bolluca köyünde yaşayan çocuk ve annelerinin bir yıllık beslenme, sağlık ve eğitim masrafları karşılanmıştır. Proje kapsamında ayrıca Koruncuk köyünün yenileme, bakım ve çevre düzenlemeleri de yapılmıştır. Koroza; 2017’de Rahmi M. Koç ve Deniz Ticaret Odası tarafından 8 Nisan 1994 yılında kurulan ve bir sivil toplum kuruluşu olan Turmepa’ya denizlerden ve kıyılardan katı atıkların toplanması için 50.000 Koroplast çöp torbası vermiştir.

Koroza, Türkiye’de sürdürülebilir yaşama ve çevreye katkı sunan “Let’s Do It!” gönüllü ağının başkanı ve destekçisi konumdadır. Şirket aynı zamanda, müşteri memnuniyet anketini dolduran her müşterileri adına UNICEF’e bağışta bulunmaktadırlar. Bir ambalaj firması olarak doğada çözünen biyobozunur ambalajlar üreterek çevreye olan zararı minimuma indirmek için inovatif teknikleri kullanılmaktadır (Koroza İnsan Kaynakları Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *Kurumsal Yönetişim*

Koroza şirketi; STK, sosyal girişim ve kamu kuruluşları ile iş birliği içerisinde toplumsal kalkınmaya yönetim odaklı bir tutum sergilemektedir. Şirket içerisinde ise yine iş süreçlerinde karşılaşılan problemleri ortadan kaldırmak ve yeni fikirler sunmak için yönetim odaklı felsefe ile “Köges” öneri sistemi oluşturulmuştur. Şirket çalışanı ve iş ortaklarının çevre koruma bilincinin artırılması için yıllık eğitim planları kapsamında çevresel konularda eğitimler düzenlenmiş ve çevre sisteminin takibinden sorumlu toplam 135 personel görevlendirmiştir. Şirket bu şekilde, “Kaizen ve problem çözme teknikleri eğitimleri” ile problemlerin oluşum ve kontrol, temel nedenlerinin tespit edilmesini ve çalışan yetkinliklerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır (Koroza İnsan Kaynakları Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *İnsan, Dünya ve Fayda*

Koroza, sosyal girişim ve kamu kuruluşları ile iş birliği içerisinde toplumsal kalkınmaya katkı sunmaya çalışırken, sahip olduğu vizyonu BM Küresel İlkeler Sözleşmesi’ne imza atarak taahhüt etmiştir. Şirket, kurum içerisinde sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde “ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi” belgesi, “Ohsas 18001 İş Güvenliği Yönetim Sistemi” belgelerine sahip olmakla birlikte bu konularda çalışanlarına eğitim vermekte ve tatbikatlar yapmaktadır. Koroza aynı zamanda, ürettiği ambalaj ürünlerinde de biobozunur ürünler üreterek insan, dünya ve fayda odaklı bir sürdürülebilir yaklaşımı çabası içindedir. Maliyet, bilgi eksikliği ve bu konuda teşviksel çalışmaların az olmasını da sürdürülebilirliğin önündeki engeller olarak görmektedirler (Koroza İnsan Kaynakları Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *Paydaş Yaklaşımı*

Koroza çeşitli STK, sosyal girişim ve kamu kuruluşları ile iş birliğinde bulunarak paydaşları ile sahip olduğu sürdürülebilirlik vizyonu çerçevesinde çarpan etkisi yaratma çabası içerisinde. Şirkette müşteri taleplerini yerine getirmek üzere teknik servis ve geliştirme birimi kurulmuştur. Böylece müşteriden, ürüne ilişkin gelen her türlü soru ve şikayetler incelenmekte ve alınacak önlemlerle ilgili müşteriye bilgi verilmektedir. Tedarik paydaşlar için ise satın alma müdürlüğü tarafından firmanın etik değerlere uyumunu, kalite-hijyen standartlarını değerlendiren ve eğer uygun ise firmanın çalışılabilir olduğuna karar veren tedarikçi değerlendirme sistemi kurulmuştur (Koroza İnsan Kaynakları Müdürü ile yapılan görüşme).

#### *Kurumsal İletişim*

Şirket çeşitli STK ve kamu kuruluşları ile gerçekleştirdiği iş birlikleri çerçevesinde, kurum dışı sürdürülebilirlik anlayışını ifade etme çabası içindedir. Koroza kurum içerisinde ise KOROPORT, KÖGES gibi eğitimlerle şirket içi haber ve dokümanlara tüm çalışanların ulaşması için stratejik bir iletişim yönetimi sergilemektedir. Sürdürülebilirlik uygulamalarının yönlendirilmesinde ise imaj faktörü ile müşterilerden gelen talepler etkili olmuştur (Koroza İnsan Kaynakları Müdürü ile yapılan görüşme).

### 3.5.3. Exitcom

1999 yılında Almanya'nın Hannover şehrinde kurulan Exitcom, atık elektrikli ve elektronik ekipmanların (WEEE) geri dönüşümü konusunda hizmet veren bir geri dönüşüm şirkettir. Almanya/Hannover ve Türkiye/Kocaeli olmak üzere 2 ana noktada hizmetlerini devam ettiren şirket; e-atık, çevre teknolojileri, tersine tedarik zinciri yönetimi konularında bütüncül çözümler geliştirmekte ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır (www.exitcom.com.tr).

#### *Kurumsal Hesap Verebilirlik*

Exitcom elektrikli ve elektronik ekipmanların geri dönüşümü konusunda hizmet vermektedir. Exitcom; ISO 9001, ISO 14001, ISO 18001 Ve Zer-Qms gibi çevre, İSG ve Kalite Yönetim Sistemi sertifikalarına sahiptir. Şirket, sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde faaliyet göstermekte ve çeşitli sosyal sorumluluk projeleri ile sahip olduğu bu sürdürülebilirlik yaklaşımını desteklemektedir. Exitcom, sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde faaliyet göstermekte ancak bu duruma istinaden şirketin düzenli olarak yayınlanan sürdürülebilirlik raporları bulunmamaktadır. Hesap verebilirlik adına şirketin web sitesinde bu raporlar yerine; kurumsal sosyal sorumluluk, çevre politikalarına dair açıklamalar ve sertifikaların yer aldığı dokümanlar bulunmaktadır (Exitcom Genel Koordinatörü ile yapılan görüşme).

#### *Kurumsal Sosyal Vatandaşlık*

Türkiye'nin ilk e-atık geri kazanım şirketi olan Exitcom; Greenpeace, Bir Dileğe Dönüşün Derneği ve Tema ile işbirliği içinde çeşitli sosyal projelerde yer almaktadır. Şirket Atıktan Sanata projesi kapsamında açılan atölyelerde, engelli vatandaşların ve sanat gönüllülerinin, elektronik atık ve hurdadan sanat eserleri meydana getirmeleri için malzeme ve maddi destek sağlanmaktadır. Şirket aynı zamanda spor alanında bir engelli badminton sporcusu ve bir boks sporcusunun sponsorluğunu üstlenmektedir (Exitcom Genel Koordinatörü ile yapılan görüşme).

#### *Kurumsal Yönetişim*

Exitcom, tüm yönetici ve çalışanları ile birlikte sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde sosyal projelere destek vererek yönetim odaklı sürdürülebilir bir yaklaşım uygulamaya çalışmaktadır. Şirket yöneticisi sürdürülebilirlik konusunda herhangi bir özel eğitim yapılmadığını ancak çalışmalarını koordine eden bir yönetici olarak tüm çalışmalara aktif olarak katıldığını ve desteklediğini belirtmektedir (Exitcom Genel Koordinatörü ile yapılan görüşme).

#### *İnsan, Dünya ve Fayda*

Sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde sosyal projelerde yer alan şirket, aynı zamanda kurum içerisinde de atık ve kaynak yönetimi, iklim değişimi ve emisyonlar, işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimleri ile çalışan bilgi ve farkındalığını artırarak toplumsal kalkınmaya etki etmeye çalışmaktadır. Hem şirket bünyesinde hem de çeşitli STK'lar ile yürüttüğü sosyal sorumluluk projeleri ile sürdürülebilir yaşama etki etmeye çalışmaktadırlar. Özellikle teknoloji alanı en çok gelişen sektör olduğu için sürekli olarak atık çıktısı olduğunu ve bu çıktıların hem değerli olduğunu hem de doğaya zarar verecek türde olduklarını ifade etmektedirler. İklim değişikliğini önlemek için, elektronik ürünlerde; özellikle beyaz eşya grubunda bulunan zararlı gazları çekerek, doğaya verilebilecek olan zararı en aza indirdiklerini ve bu konuda Türkiye'de öncü olduklarını belirtmektedirler. Firma yöneticileri, örnek bir firma olarak toplumsal dönüşüme aracılık ettiklerini vurgulamaktadırlar. Yetişmiş insan kaynağı eksikliği, bilgi eksikliği ve bunlar dışında herhangi bir yönetmeliğin ve zorunluluğun bulunmamasını da sürdürülebilirliğin önündeki engeller olarak görmektedirler (Exitcom Genel Koordinatörü ile yapılan görüşme).

#### *Paydaş Yaklaşımı*

Exitcom yöneticileri, Almanya'da kurulan bir geri dönüşüm şirketi olarak Avrupa standartları çerçevesinde çalışmalarını yürüttüklerini ve bu doğrultuda operasyonel iyileştirmeler ile Ar-ge

çalışmalarında bulduklarını ifade etmektedir. Şirket hem STK'lar ile işbirliği içerisinde sürdürülebilir odaklı sosyal projelerde yer alarak hem de kurum içi düzenledikleri sürdürülebilir odaklı Atık ve Kaynak Yönetimi, İklim Değişimi ve Emisyonlar, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği eğitimleri ile kolektif bir bilinç eşliğinde sahip oldukları yaklaşımı uygulama çabası içerisinde olduklarını ifade etmektedir (Exitcom Genel Koordinatörü ile yapılan görüşme).

#### *Kurumsal İletişim*

Şirket kurumsal iletişim konusunda, sahip olduğu sürdürülebilirlik yaklaşımını stratejik bir iletişim yönetimi ile ifade etme çabası içindedir. Web sitelerinde çevre politikaları, sosyal sorumluluk projelerinin yer aldığı bir açıklama bölümü ve basında Exitcom bölümü yer almaktadır. Sürdürülebilirlik vizyonunun şekillenmesinde reklam, maliyet düşürme, operasyonel iyileştirmeler, rekabet, uluslararası çevre ve ulusal çevre konuları etkili olmuştur. Şirket yöneticileri yurt dışında katılmış oldukları fuarlardan edindikleri bilgileri şirket çalışanlarına aktarmakta ve böylece ülkemizde henüz gündemde olmayan konular hakkında önceden fikir edinme fırsatı bulmaktalar. Şirket bünyesinde sürdürülebilirlik çalışmalarını yürüten ayrı bir bölüm ve yönetici bulunmamaktadır (Exitcom Genel Koordinatörü ile yapılan görüşme).

#### **4. SONUÇ ve ÖNERİLER**

İletişim ve sürdürülebilirlik kavramlarının birlikte ele alınarak kavramın üç katmanlı yapısının toplum tarafından doğru anlaşılması incelenmesi gereken önemli bir konudur. Sürdürülebilirlik kavramının katmanlı yapısının insanlara doğru bir şekilde yansıtılabilmesi, bu konuda farkındalığın oluşturulması için hem bilgi paylaşımı hem de aktif katılım sağlayacak iletişimin büyük bir önemi vardır.

Sürdürülebilirlik yaklaşımını vizyon olarak gören boya, ambalaj ve geri dönüşüm sektöründen üç şirket yöneticisi ile sürdürülebilirlik ve iletişim bağlamında hazırlanmış sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Yöneticilerin görüşme sırasında şirketin sürdürülebilirlik pratiklerine yönelik cevaplar ve web sitelerindeki bilgileri göz önüne alındığında, şirketlerin sürdürülebilirliği daha çok sosyal sorumluluk projeleri ve çevreye duyarlı ürünler ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Bu bağlamda şirketler çeşitli STK, kamu kurumu ile iş birliği içinde sosyal sorumluluk projeleri içinde yer alarak sürdürülebilirlik anlayışlarını uygulama yoluna gitmişlerdir. Yine doğada çözünen, kimyasal gaz salınımı düşük ürünler üretme ve atıkları geri dönüştürme gibi uygulamalar ile sürdürülebilirliği uygulama çabası içinde olmuşlardır. Firmaların sahip oldukları sürdürülebilirlik anlayışı ile BM sürdürülebilirlik tanımında yer alan ifade uyumlu görünmektedirler.

Şirketlerin sürdürülebilirlik uygulamaları; sürdürülebilirliğin daha çok sosyal ve çevresel boyutuna yönelik süreçlerden oluşmaktadır. Sürdürülebilirlik çalışmalarını yürüten ve bu işten sorumlu bir departman ve yöneticileri yoktur. Şirketlerin bu sürece ilişkin yönetimi ya farklı bir konuyla ilgili departman yöneticisi tarafından yönetilmekte ya da departmanlar arası yöneticiler bir araya gelerek ortak bir yol haritası oluşturmaktadır. Hukuksal yükümlülüklerden kaynaklanan iş sağlığı ve güvenliği gibi eğitimler hepsinde yapılırken, doğrudan sürdürülebilirlik yaklaşımına yönelik bilgilendirme eğitimleri yapılmamaktadır.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan şirketler arasında sadece Koroza Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne imza atarak sürdürülebilirliği taahhüt etmiş bir şirket olarak yer almaktadır. Koroza dışında diğer iki şirketin sürdürülebilirlik raporları bulunmamakta, ancak sadece web sitelerinde sosyal sorumluluk, çevresel politika başlıkları altında kısa bilgilendirmeler yer almaktadır. Şirket yöneticilerinin hepsi sürdürülebilirlik yaklaşımı doğrultusundaki eylemlerde aktif olarak yer alarak desteklediklerini ancak özel hayatlarında ise Exitcom yöneticisi dışında diğer yöneticilerin herhangi bir STK da gönüllü olarak yer almadıklarını ifade etmişlerdir.

Şirket yöneticileri şirketin yaptıkları iş ile doğru orantılı olarak görüşme formunda yer alan sürdürülebilirlik temalarından ürün güvenliği, iş sağlığı ve güvenliği başta olmak üzere enerji verimliliği-ekoverimlilik, biyoçeşitlilik-ekosistem, tedarik zinciri ve müşteri memnuniyeti konuları, atık ve kaynak yönetimi, iklim değişimi ve emisyonlar konularının sürdürülebilirlik vizyonları ile uyuştuklarını ifade etmişlerdir. Sürdürülebilirliğin uygulanmasındaki engeller olarak; yüksek maliyet, bilgi eksikliği ve yetişmiş insan kaynağı eksikliği sayılmaktadır. Exitcom yöneticisi, sürdürülebilirlik konusunda bu engellerin yanı sıra herhangi hukuksal bir zorlayıcı faktörün olmamasını da bir engel olarak eklemektedir.

Şirketler sürdürülebilirlik yaklaşımları çerçevesindeki uygulamalarını daha çok dış hedefe kitleye yönelik sosyal sorumluluk çalışmaları şeklinde yapmaktadır. Filli boya iç hedef kitle konusunda bütüncül bir davranış kültürü yaratmak için kolektif gelişim hamlesi projesi yürütmekte; Koroza ise KÖGES öneri sunma sistemi uygulamaktadır.

Günümüzde önemi giderek artan bir olgu haline gelen sürdürülebilirlik kavramı sosyal sorumluluk kavramı ile karıştırılarak sosyal, çevresel, ekonomik boyutlardan oluşan katmanlı yapısı yeterince anlaşılamamaktadır. Çoğu şirket sürdürülebilirlik kavramının tüm boyutlarını eşit bir düzeyde algılayamamaktadır. Ayrıca sürdürülebilirliğin ayrı bir departman ve yönetici koordinatörlüğünde ele alınmaması da yaklaşıma dair yanlış bilgi ve uygulamaların temel nedenleri arasındadır. Bu doğrultuda sürdürülebilirlik kavramının bir iletişim problemi olarak ele alınarak iletişim disiplini ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak sürdürülebilirlik kavramının içeriğinin doğru anlaşılması için yapılan bu araştırma ile kavrama dair mevcut yanlış bilgi ve uygulamalara dikkat çekerek hem bu konudaki bilgi kirliliğini azaltmak hem de bundan sonra bu alanda yapılacak akademik çalışmalara katkı sunmak hedeflenmiştir.

#### KAYNAKÇA

- Akgül, U. (2010). "Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi, (24):154-155
- Anand, S. ve Sen Amartya, K. (1996). Sustainable Human Development: Concepts and Priorities, UNDP Discussion Paper Series
- Asia-Pasific Councils, Moving Sustainable Development from Agenda to Action, Asia- Pasific Council News, January- March. 1997.
- Aydede, C. (2007). Yükselen Trend Kurumsal Sosyal Sorumluluk, MediaCat Yayınları, İstanbul
- Bansal, P. (2005). "EvolvingSustainably: A LongitudinalStudy of CorporateSustainable Development", Strategic Management Journal, 26:197-218
- Bozlağan, R. (2005). "Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı", (Ed. Halis Yunus Ersöz), Sosyal Siyaset Konferansları Kitap 50, ss.1011-1028, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 4509, İstanbul
- Cabezas, H. (2012). Sustainability Multidisciplinary Perspectives. USA: Bentham
- Chichilnisky, G. (1997). What Is Sustainable Development?, Land Economics, Cilt 7, Sayı 4
- Dulupçu, M. (2001). "Sürdürülebilir Kalkınma Politikasına Yönelik Gelişmeler", DTM Dergisi, Yıl:6, Sayı: 20
- Emrealp, S. (2005). Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı. 2. Baskı. Birmat, İstanbul
- G20-Liderler-Zirvesi-Bildirgesi, /www.hazine.gov.tr/tr-TR/DEI-G-20-Dokumanlari/ G20 Liderler Zirvesi-Bildirgesi, Antalya, 15-16 Kasım 2015, E.T: 27.11.2017

- Giddings, B.; Hopwood, B. ve O'Brien, G. (2002). "Environment, Economy And Society: Fitting Them Together Into Sustainable Development" *Sustainable Development Sust. Dev.* 10: 187–196
- Glasby, G. P. (2002). "Sustainable Development: The Need for a New Paradigm", *Environment, Development and Sustainability*, Volume 4, Issue 4: 333–345|
- Hahn, T. ve Scheermesser, M. (2006). "Approaches to Corporate Sustainability Among German Companies", *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, V. 13, Issue 3: 150-165
- Hardi, P. ve Zdan, T. (1997). *Assessing Sustainable Development: Principles in Practice*, International Institute for Sustainable Development, Winnipeg, Canada
- Hart, M. (1999). *The Guide To Sustainable Community Indicators (2. Baskı)*. North Andover: Hart Environmental Data
- İmsad, Sürdürülebilirlik Raporu, [http://imsad.org/Uploads/Files/surdurfark\\_ana.pdf](http://imsad.org/Uploads/Files/surdurfark_ana.pdf), E.T: 10.05.2017
- Kaynak, M. (2005). *Kalkınma İktisadı*, Gazi Kitabevi, Ankara
- Lovelock, J. (1988). *The Ages of Gaia: a Biography of Our Living Earth*, Oxford University Press, Oxford
- Mason, J. (1996). *Qualitative Researching*. Sage Publication, London
- Meadowcroft, J. (2000). *Sustainable Development: A New (Ish) Idea for a New Century?*, *Political Studies*, Vol:48 No. 2
- Meadows, D. H ve Meadows, D. (1972). *Limits to Growth*, Report to the Club of Rome, Universe Books, New York
- Pearce, David M. ve Turner, R. Kerry. (1991). *Economics of Natural Resources and The Environment*, Pearson Education Limited, John Hopkins University Press, 1991.
- PWC. Sürdürülebilirlik Raporu, 2012, <https://www.pwc.com.tr/tr/publications/arastirmalar/pdf/> (E.T: 10.05.2017)
- Seidman, I. (1991). *Interviewing As Qualitative Research: A Guide For Researchers In Education And The Social Sciences*. Teachers College Press, New York
- Signitzer, B. ve Prexl, A. (2008). "Corporate Sustainability Communications: Aspects of Theory and Professionalization", *Journal of Public Relations Research*, 20:1-19
- Tekeli, İ. (1996). *Habitat II Konferansı Yazıları*, T.C. Toplu Konut Başkanlığı İdaresi Başkanlığı, Ankara
- Torunoğlu, E. (2017). *Tübitak Vizyonu 2023: Panel İçin Notlar: Sürdürülebilir Kalkınma Paradigması Üzerine Ön Notlar*, [http://www.tubitak.gov.tr/tubitak\\_content\\_files/vizyon2023/cksk/EK-16.pdf](http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/cksk/EK-16.pdf), E.T: 27. 11. 2017
- Tosun, E. K. (2009). "Sürdürülebilirlik Olgusu ve Kentsel Yapıya Etkisi", *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 5 (2): 45-58
- Türnüklü, A. (2000). "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* 6.4: 543-559
- Yalçın, C. ve Yalova, Y. (2005). *Bilim ve Teknoloji Politikaları Işığında Türkiye*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara

- WCED. (1987). Our Common Future, Brundtland Report, Oxford & New York: Oxford University Press
- Wilson, M., (1999). Corporate Sustainability: What Is It And Where Does It Come From?, <https://iveybusinessjournal.com/publication/corporate-sustainability-what-is-it-and-where-does-it-come-from/>, E.T: 15.03.2017
- UNEP Declaration on the United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm, , 5-16 Haziran 1972, <http://www.unep.org>, E.T. 10.05.2017
- [http://www.globalcompacturkiye.org/wpcontent/uploads/2013/03/Brochure\\_Turkish\\_Final.pdf](http://www.globalcompacturkiye.org/wpcontent/uploads/2013/03/Brochure_Turkish_Final.pdf)  
E.T: 17.08.2018
- <http://www.un.org.tr/includes/files/Binyil02.pdf>, E.T: 18.07.2018
- <http://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2012/03/040-042.pdf>, E.T: 18.07.2018
- <https://rec.org.tr/2015/02/10/surdurulebilir-kalkinma-icin-bilisim-raporu/>, E.T: 03.07.2018
- Birleşmiş Milletler, İstedığımız Gelecek. Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı Rio+20 Konferans Çıktısı, Rio de Janeiro, Brezilya, <http://www.undp.org.tr/publicationsDocuments/3.The%20FutureWeWant.pdf>, 2012, E.T: 24.03.2017
- Borsa İstanbul. Sürdürülebilirlik Rehberi, <http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/surdurulebilirlik-rehberi.pdf> , E.T: 15.03.2017
- Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Paneli Vizyon Ve Öngörü Raporu, [http://www.tubitak.gov.tr/tubitak\\_content\\_files/vizyon2023/csk/CSK\\_son\\_surum.pdf](http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/CSK_son_surum.pdf), E.T: 27.11.2017
- Exitcom, <http://www.exitcom.com.tr/electro-recycling/firma-profil>, E.T: 27.05.2017
- Filli Boya, <https://www.filliboya.com/> , E.T. 19.05.2017
- Korozo, <https://www.korozo.com.tr/index.php?lang=tr> (E.T: 23.05.2017)